

ШЛЯХ ДО ЧИТАЧА.

Про задум навчального посібника та його методичні особливості

Упродовж століть на теренах нинішньої України мешкали різні народи, які у непростій взаємодії — через конфлікти та компроміси, у співпраці чи протистоянні творили унікальну поліетнічну палітру її нинішнього соціокультурного простору. Посібник «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» про людей, різних за етнічним походженням, соціальним статусом, статтю і віком, людей, які розмовляють різними мовами, відвідують різні храми та плекають власні традиції. Ця книга про складні долі наших предків, які вчать нас важливих одвічних істин, щоб і надалі жити разом у мирі й добробуті. Ми були і є різними, проте усіх нас об'єднує одна земля та її спільна історія.

Беручи до уваги значне етноконфесійне, політичне, мовне та регіональне розмаїття українського суспільства, суттєвою та відповідальною справою був вибір тем, сюжетів, які покладено в основу навчальних матеріалів посібника. Пріоритетне значення при укладанні змісту посібника мав виховний потенціал тієї чи іншої історичної проблеми, можливість її трансформації на специфіку певного регіону, історичних чи сучасних суспільних реалій. Розкриття спільної історичної спадщини полікультурного суспільства на сторінках посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» відбувалося на основі таких підходів:

- проблемно-тематичного (розкриття проблем полікультурності через певну тему);
- багатоперспективності (бачення історичних подій з позиції різних суб'єктів та різної історичної інтерпретації);
- багатоаспектності (різні виміри історії: етносоціальний, культурний, релігійний, політичний, гендерний тощо);
- інтеркультурності (сприяння формуванню ціннісного ставлення учнів до способу життя, культури і традицій різних етноконфесійних спільнот, субкультур тощо; готовності та мотивації до конструктивного міжкультурного діалогу).

Допомогти зрозуміти сутність етнічної та культурної різноманітності в історичному вимірі — одне із завдань посібника. Варто зазначити, що багатокультурність у посібнику не обмежується лише поліетнічністю. Значна увага на його сторінках присвячена дослідженню релігійних, мовних, гендерних, соціальних, регіональних та інших особливостей полікультурної мозаїки українського суспільства.

У контексті міжкультурного діалогу важливим є акцентування уваги на спільному, на тому, що об'єднує людей, незалежно від етнічної чи релігійної приналежності. Незважаючи на те, що головний наголос викладу здійснено на позитивних прикладах міжкультурної взаємодії, у посібнику описуються події історії нашої країни, спричинені міжетнічними конфліктами, непорозуміннями на релігійному, мовному ґрунті тощо. Основним критерієм добору змісту та методики навчальних матеріалів визначено загальнолюдські цінності (толерантність, повага до прав людини, взаєморозуміння, солідарність, свобода, громадянська відповідальність), що сприяють подоланню таких негативних виявів сучасного життя як стереотипи, упередження,

ксенофобія, насильство, ненависть. Відповідно в основу навчальних матеріалів покладено розвиток у юної особистості критичного мислення, допитливості, творчості, історичної уяви, емпатії.

Кожен із розділів посібника «Разом на одній землі. Історія України багатокультурна» складається із окремих параграфів, складовими яких є основні поняття та ідеї, історичні джерела та завдання до них; інформаційні, історичні, біографічні довідки. Проблематика кожного із параграфів в межах розділу актуалізується через ключове запитання.

Навчальний матеріал посібника не містить традиційного авторського тексту. Його виклад здійснюється за допомогою цілеспрямовано дібраних та упорядкованих різноманітних історичних джерел, результатів досліджень істориків-науковців, соціологів, політиків, журналістів. Значним чином також представлені свідчення очевидців, людей різних часів, з різними позиціями та оцінками минулого. Реалізація багатоперспективного підходу при доборі історичних джерел передбачає розгляд певної історичної проблеми з різних кутів зору, не дає готової відповіді на те чи інше питання, але забезпечує можливість вчитися критично думати, аналізувати, робити висновки, переживати минуле нашої країни у всьому його розмаїтті.

Конфлікт цінностей і соціальні суперечності пронизують змістову тканину навчального посібника, — завдання, що містять складні, а інколи дражливі суспільні проблеми, досить часто не мають однозначної відповіді чи розв'язання впродовж навчального заняття. Саме тому процес розгляду складних суперечливих питань, формулювання проблеми та позицій, доказів та аргументів, обмін думками і пошук виваженого рішення мають неабияке значення у ході роботи з матеріалами посібника.

Матеріали посібника можуть бути використані для проведення окремих уроків з курсу історії України; поглибленого вивчення окремої теми, факультативного курсу чи спецкурсу для суспільно-гуманітарних класів; для організації позакласної роботи.